

ارزیابی نگرش دانشجویان دانشگاه کردستان نسبت به کارآفرینی

چکیده

یکی از چالش‌های اصلی جامعه‌ی ما ایجاد اشتغال جوانان و به خصوص قشر تحصیل کرده‌ی کشور است. در چنین شرایطی آموزش کارآفرینی می‌تواند نقش بسیار مهمی در تغییر دیدگاه‌های دانشجویان در جهت خوداشتغالی و کارآفرینی ایفا نماید. به همین خاطر این مطالعه باهدف ارزیابی نگرش دانشجویان دانشگاه کردستان نسبت به کارآفرینی صورت گرفت که روش انجام تحقیق توصیفی-تحلیلی بوده و جامعه آماری مورد مطالعه را ۴۰۰ نفر از دانشجویان رشته‌های مختلف دانشگاه کردستان تشکیل دادند و برای جمع آوری اطلاعات از ابزار پرسشنامه استاندارد نگرش به کسب و کار استفاده گردید. نتایج تحقیق حاکی از آن است که در مجموع نگرش دانشجویان دانشگاه کردستان نسبت به کارآفرینی در سطح مطلوب قرار دارد. همچنین دانشگاه می‌تواند با ارائه تسهیلات و بسته‌های حمایتی لازم زمینه مناسب را برای خلاقیت و اشتغال زایی دانشجویان فراهم کند.

کلمات کلیدی: ارزیابی، نگرش، دانشجویان دانشگاه کردستان، کارآفرینی، کسب و کار

Evaluating Students' Attitudes in the University Of Kurdistan towards Entrepreneurship

Abstract

One of the main challenges of our society is the creation of youth employment, especially for the educated people in the country. In such conditions, entrepreneurship education can play a crucial role in changing the views of students towards self-employment and entrepreneurship. Therefore, this study aimed at evaluating students' attitude towards entrepreneurship in the University of Kurdistan. The research method was descriptive-analytic and the population of the study was 400 students of different disciplines from the University of Kurdistan. To collect data, the standard questionnaire of attitude toward business tool was used. The results of the research indicated that in general, students' attitude towards entrepreneurship in the University Of Kurdistan was in the optimal level. Also, the university could provide students with the necessary facilities and necessary support materials for creativity and education.

Keywords: evaluation, attitude, students of Kurdistan University, entrepreneurship, business.

کارآفرینی نخستین و قدیمی ترین چهارچوب ذهنی است. کارآفرینی هنر یافتن راه حل های سودمند برای حل مسائل است. کارآفرین موفق کسی است که به تواند مسائل را تشخیص دهد و راه حل های آن ها را ارائه کند قبل از این که دیگران چنین کاری کنند. کارآفرینی فرآیند کشف و بهره برداری از فرصت ها به منظور ارزش آفرینی در حوزه های مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بوده و پایه و اساس توسعه پایدار و همه جانبه تلقی می شود. (پورنما^۱، 2013، 20) کارآفرینی مفهومی پیچیده، چندلایه و پراضلاعی است که ماهیتی میان رشته ای داشته و حوزه های متعددی را در جامعه متأثر از خود می سازد بطوری که عملکرد کسب و کارها در کشورهای در حال توسعه، تحت تاثیر کارآفرینی است. (اندوبیسی و ایفتیخار^۲، 2012، 14) وجود فاصله و شکاف بین منابع و امکانات از یک سو و نیازهای متنوع و فراگیر جامعه انسانی از سوی دیگر دخالت و نقش آفرینی بشر را اقتضا می کند. در این میان افرادی بوده اند که از قوانین کلی جوامع تبعیت نکرده و باعث تغییر شده اند. مطالعات کارآفرینی تاثیر بسزایی در ارتقای کارآفرینی دارد (رمیکین. ۲۰۱۳، ۶۲) هماهنگی در سطوح بالای جهت گیری های کارآفرینانه و جهت گیری های بازار باعث بهبود عملکرد کسب و کار، و کارآفرینی در کشورهای در حال توسعه میشود. (بوسو و دیگران^۳، 2013، 708) طبق بررسی های انجام گرفته برخی از ویژگی های افراد کارآفرین عبارتند از: برون گرایی، گشودگی نسبت به تجربه، سازش پذیری، باوجدان بودن، مخاطره پذیری، موفقیت طلبی، نوآوری و خلاقیت، مسئولیت پذیری، استقلال، اعتماد به نفس، عزت نفس، مرکز کنترل داخلی، هدف گرا، آرمان گرا، تعهد، خوشبینی، پاسخ مثبت به چالش ها، سود گرایی، فرصت جویی و .. (نجاتبخش و د. دیگران 1392)، کارآفرینی پیش برنده بسیاری از موفقیت های بشریت بوده و به احتمال زیاد تغییر تاریخ در قالب کارآفرینی ادامه می یابد (جعفری مقدم و فخارزاده، 1390). کارآفرینی از منابع مهم و پایان ناپذیر همه جوامع بشری است منبعی که به توانایی منابع انسانی هر سازمان برمیگردد؛ از یک سو، ارزان و از سوی دیگر، بسیار ارزشمند و پایان ناپذیر است و هر مدیری که بتواند فرهنگ مدیریت دانش را در سازمان خود نهادینه کند، به درستی از این منابع استفاده کرده است. قانون رسمی و مسئولیت پذیری میتواند به عنوان ابعاد مهم برای حمایت و شکل گیری کارآفرینی در هر کشوری باشد (جنینگز و همکارانش، 2012). امروزه همگان دریافته اند که جوامعی که به فکر متکی بوده اند تا به منابع زیرزمینی، در بلندمدت موفق تر و سرافرازتر بوده اند. منابع زیرزمینی در کشورهای جهان سوم، علی رغم مزیت های آن، از جمله موانع توسعه یافتگی محسوب شده است، در صورتی که نبود این منابع در بعضی از کشورها باعث شده است تا آن ها با استفاده از نیروی فکر، خلاقیت و ابتکار و یا در یک کلمه کارآفرینی، از جمله کشورهای پیشرو در جهان کنونی شوند. خصوصاً عصر حاضر، عصر دانایی و خلاقیت و عصر تلفیق اندیشه ها و ابتکارات میباشد و توجه به کارآفرینی در توسعه و پیشرفت کشورها بسیار اهمیت دارد و در عصر تغییر و دگرگونی عامل رشد و پیشرفت سازمانها و

کشورها، داشتن سرمایه انسانی استراتژیک است تا با تغییر در الگوی سنتی تولید، و تغییر در وضعیت کسب و کار، سازمانها را از رقیبانشان متمایز کنند و آنها را پیش ببندازند. به هر حال کارآفرینی در حال رواج یافتن است و طیف گسترده ای از عوامل مختلف در احیای علاقه مندی به کارآفرینی و کسب و کارهای کوچک در اروپا و ایالات متحده در نقش داشته اند.

انواع کارآفرینی

با توجه به میزان فعالیت کارآفرینی، انواع مختلف کارآفرینی را به پنج دسته تقسیم می کنند:

- 1) کارآفرینی (اداری)، 2) کارآفرینی فرصت گرایانه، 3) کارآفرینی اکتسابی، 4) کارآفرینی پرورشگاهی (تکوینی) و 5) کارآفرینی ابتکاری

2-1-1. کارآفرینی اداری: در این نوع کارآفرینی، توسعه تولیدات، فرآیندها و شیوه های جدید یا توسعه موارد موجود، اولویت بالایی دارد و به عنوان سرمایه گذاری جدید کارکنان فنی، علمی و مدیران و معریان محسوب میشود. مدیریت باید منابع و امکانات را حفظ کند و کارگران ماهر باید برای عقاید جدید تلاش کنند.

2-1-2. کارآفرینی فرصت گرایانه: این رویکرد بر ارزیابی و گسترش توسعه نوآوری های مبتنی بر فناوری داخلی و خارجی تاکید می کند. وجود یک محصول برتر نشانه رویکرد فرصت گرایانه در قبال کارآفرینی درون سازمانی است. کارآفرینان فرصت گرا با سطح عالی تحصیلات و تنوع وسیعی از تجربیات کاری تشخیص داده می شوند.

2-1-3. کارآفرینی اکتسابی: در این مورد، کارآفرینی از طریق اکتساب توانایی های فنی سایر شرکت ها و از طریق

همکاری، مشاوره یا انعقاد قرارداد با آنها صورت می گیرد تا به دستاوردهای تکنولوژیکی آن ها دست یابد. در این

استراتژی، شرکتی با ترکیب یا ادغام در شرکتی دیگر یا خرید شرکت دیگر، در صدد تنوع فعالیت ها و هم چنین افزایش

سهم بازار در گسترش فعالیتهای خود می باشد که این ترکیب یا ادغام می تواند عمودی یا افقی باشد.

2-1-4. کارآفرینی پرورشگاهی: این امر نیازمند ایجاد واحدهای نیمه مستقل در شرکت های موجود برای اندیشیدن، آغاز کردن و تقویت شرکت های جدید است. با توجه به مخاطره بالای نوآوری در فعالیت های شرکت های تجاری، واحدهای نیمه مستقل به کارآفرینی درون سازمانی کمک می کنند.

2-1-5. کارآفرینی ابتکاری: در این رویکرد، نوآوری محدود به تقلید یا ایجاد تغییرات ساده در بسته بندی یا طراحی

است. دیدگاه حاکم در این استراتژی این است که بهترین راه برای کاهش مخاطرات ناشی از شکست، استفاده

از تجربیات موفق سایر شرکت های کارآفرین است. (حسینی، 1391، 35) (عروف نژاد و دیگران، 1393،

32) (کیاسی، 1388، 25)

روانشناسان در اواسط قرن بیستم توجه خود را به فرد معطوف داشتند و اکثر آن ها به دنبال کشف پاسخ این سوال بودند که کدام ویژگی های فردی است که کارآفرین را از غیر کارآفرین متمایز می سازد. در واقع تلاش آنان دستیابی به ویژگی های مشخص کارآفرینان بوده است. هدف روانشناسان، کشف ویژگی هایی بود که زیربنای رفتار و موفقیت کارآفرینان را شکل می داده است. به همین منظور جا دارد با مفهوم نگرش به کسب و کار آشنا شده انواع نگرش را در چارچوب مورد نظر معرفی کنیم. نگرش یک آمادگی ذهنی و عصبی است که از طریق تجربه سازمان می یابد و بر واکنش فرد نسبت به تمامی موضوع ها و موقعیت های وابسته به نگرش، تاثیر مستقیم و پویا بر جا می گذارد و نگرش نسبت به هر شی، دیدگاه یا فرد به عنوان جهت گیری پایدار با عناصر شناختی، عاطفی و رفتاری، شناسایی می شود. (پاشا شریفی، ۱۳۸۸). معمولاً موفقیت در هر کاری و رسیدن به هدف نیازمند نوعی نگرش مثبت نسبت به آن عمل یا هدف می باشد. به طور کلی ترکیب شناخت ها، احساس ها و آمادگی برای عمل نسبت به یک مسئله را نگرش شخص نسبت به آن مسئله می گویند. نگرش های فرد در دوران مختلف زندگی هماهنگ با محیط اطراف دستخوش تغییر می شود. بیشتر تحقیقات حاکی از آن است که نگرش ها در دوران دانشجویی امکان تغییر بیشتری دارند (رجالی و همکاران، ۱۳۸۹). برای شناخت نگرش به کارآفرینی افراد، ما باید ابتدا نگرش آنان نسبت به کسب و کار را ارزیابی نماییم و بعد با توجه به اطلاعات بدست آمده می توانیم قضاوت کنیم که آیا جامعه مورد مطالعه نگرشی نسبت به کارآفرینی دارند یا خیر؟ و اگر جواب مثبت است میزان این نگرش تا چه اندازه ای بوده و بیشتر نسبت به کدامیک از مولفه های کارآفرینی می باشد؟

مروری بر مبانی نظری و پیشینه تحقیق:

در اینجا باید نگرش نسبت به کسب و کار و انواع آن را بشناسیم؟

نگرش به کسب و کار: عبارت است از آمادگی روانی برای انجام کار، که این آمادگی روانی می تواند مثبت، منفی یا خنثی باشد.

نگرش منفی نسبت به کسب و کار

وقتی به هر دلیلی، فرد از انجام کار خوشش نیاید و به دنبال فرصتی بگردد تا از انجام کار شانه خالی کند و به اصطلاح از زیر کار در رود، دارای نگرش منفی نسبت به کسب و کار است که البته این نگرش می تواند، مبنای فلسفی داشته باشد. مثلاً این اعتقاد که (عمر گرانبه است، چرا آن را با کار کردن هدر دهیم؟)، بیانگر نگرش منفی به کسب و کار است. این نوع دیدگاه نسبت به کسب و کار، می تواند مبنای فلسفی نداشته باشد و تنها به این دلیل پدید آید که فرد، شرایط کار را ناعادلانه ارزیابی کند.

نگرش خنثی نسبت به کسب و کار

این نگرش، بیانگر وضعیتی است که فرد هیچ احساس مثبت یا منفی نسبت به کسب و کار ندارد و انجام کار را یک تکلیف در برابر دستمزدی که به او می دهند، ارزیابی می کند. در این حالت فرد از کار انتظار محدود دارد و به همین دلیل، مشکلات و نارسایی های محیط کار، وی را زیاد ناراحت نمی کند. چون به لحاظ روانی پذیرفته است که کاری به این امور

نداشته باشد و به اندازه ای که از او خواسته شده، کار خود را انجام دهد. چنین فردی احساس تعلق خاطر به کسب و کار نمی کند و برنامه دراز مدتی برای آن ندارد.

نگرش های مثبت به کسب و کار

نگرش که فرد با عشق و علاقه به کار می نگرد و کسب و کار را عامل موفقیت فردی و وضعیت مالی می داند و از انجام کار احساس رضایت و شادمانی می کند.

***افرادی که دارای نگرشی مثبت و مطلوب نسبت به کسب و کار هستند با فراهم سازی شرایط و حمایت های لازم می توانند کارآفرین شوند چرا که مهم ترین وجه تمایز فرد کارآفرین با فرد معمولی نوع نگرش و نگاه مثبتی که به شرایط و محیط پیرامون خود داشته که از دل کمبودها و کاستی ها می تواند فرصت ها را ببیند و محصول یا خدمتی جدید را به بازار ارائه کند و از این طریق اشتغال زایی و کسب درآمد کند.

پرسشنامه اجرا شده در این پژوهش که نگرش دانشجویان دانشگاه کردستان نسبت به کارآفرینی را می سنجد از مولفه های زیر تشکیل شده است:

۱- نیت کارآفرینانه: نیت کارآفرینانه براساس ترجیحات دانشجوی و بر خود اشتغالی و بعد زمانی مسیر ترقی طی شده در محاسبات او مورد سنجش قرار می گیرد.

۲- نگرش به رقابت پذیری: که نشان دهنده ی روحیه رقابت پذیری در دانشجوی است.

۳- نگرش به پول درآوردن: که نشانگر علاقمندی دانشجوی به پول درآوردن است.

۴- نگرش به کسب و کار مستقل: نگرش دانشجوی به راه اندازی کسب و کار مستقل را مورد سنجش قرار می دهد.

۵- ادراک از محیط دانشگاه: اشاره به حدی دارد که دانشگاه بعنوان سازمان حمایت گر، جهت راه اندازی کسب و کارهای مخاطره آمیز جدید نگریسته میشود.

۶- حمایت محیطی: درجه ای که شرایط بیرونی (به ویژه عوامل مربوط به تأمین مالی) برای راه اندازی کسب و کار (مستقل) حالت تسهیل کنندگی دارد.

۷- موانع محیطی: وجود موانع محیطی برای کارآفرینی را نشان می دهد، که بهبود آن مد نظر است.

باتوجه به مؤلفه های فوق، این پژوهش در پی یافتن پاسخ به سؤالات زیر است:

۱- نیت کارآفرینانه و نگرش به کسب و کار مستقل با توجه به نوع رشته تحصیلی، جنسیت، و جایگاه اقتصادی - وضعیت مالی در دانشگاه کردستان چگونه است؟

۲- نگرش به پول درآوردن و رقابت پذیری در میان دانشجویان دانشگاه کردستان تا چه اندازه می باشد؟

۳- نگرش دانشجویان به حمایت محیطی و ادراک از محیط دانشگاه، در راه اندازی کسب و کار جدید به چه صورت می باشد؟

۴- نگرش جامعه مورد مطالعه به بهبود موانع محیطی برای کارآفرینی به چه صورت می باشد؟

۵- نگرش دانشجویان دانشگاه کردستان نسبت به مجموع مؤلفه های کارآفرینی بطور کلی چگونه است؟ -

۶- از بین دانشجویان رشته های مختلف کدام رشته ها به ترتیب دارای بیشترین و کمترین (درصد) نگرش مربوط به کارآفرینی می باشند؟

۷- از بین دانشجویان مرد و زن کدامیک نگرش بیشتری نسبت به کارآفرینی دارند؟

۸- آیا تفکیک جنسیت در نوع نگرش به کارآفرینی می تواند تاثیرگذار باشد؟

۹- با توجه به تفکیک دانشجویان از منظر جایگاه اقتصادی-وضعیت مالی، (به سه گروه با سطح بالا، متوسط، و پایین) به ترتیب کدام گروه بیشترین و کمترین نگرش را به کارآفرینی دارند؟

۱۰- تفکیک دانشجویان از منظر جایگاه اقتصادی-وضعیت مالی تا چه اندازه می تواند رابطه مستقیمی با نگرش دانشجویان نسبت به کارآفرینی داشته باشد؟

۱۱- از بین شرکت کنندگان پژوهش چند درصد دارای نگرشی مثبت و مطلوب نسبت به کسب و کار هستند؟

۱۲- چه درصدی از شرکت کنندگان در پژوهش دارای نگرشی خنثی و منفی نسبت به کسب و کار می باشند؟

(آگبه و همکارانش 2013)، در پژوهشی که روی یک نمونه 400 نفری، در سه دانشگاه نیجریه، با هدف بررسی در دسترس بودن خدمات مشاوره حرفه‌ای، برای کسب مهارت‌های کارآفرینی به منظور جلوگیری از بیکاری فارغ-تحصیلان، انجام دادند، به این نتیجه رسیدند که، بین مشاوره شغلی و توسعه مهارت‌های کارآفرینی در دانشگاه‌های نیجریه، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. (باسما و همکارانش 2011)، در پژوهشی که روی 292 کارآفرین، در سه شهرستان هلند انجام دادند به این نتیجه رسیدند که، نقش مدل‌های کارآفرینی و عملکرد این مدل‌ها در کسانی که به تازگی کسب و کار خود را در حرفه خود شروع کردند، تأثیر زیادی بر موفقیت آنها در کارآفرین شدن دارد. (تایو و آراین 2011)، در پژوهش خود به بررسی مدیریت عوامل موفقیت در رویکرد رفتاری کارآفرینی پرداخته اند. رویکرد مورد مطالعه به منظور تجزیه و تحلیل شرایط واقعی زندگی، به منظور به دست آوردن بینشی در مورد شناخت کارآفرینی و اقدامات مربوط به عوامل موفقیت انتخاب شده است. بنابراین یکی از مفاهیمی که همواره در روان شناسی وضعیت مالی مورد بحث صاحب نظران بوده، نگرش است؛ این که دیدگاه ما نسبت به اشیاء، افراد یا عقاید گوناگون در واقع ایجاد نگرش نسبت به خوداشتغالی در دانشجویان شرط لازم برای بروز رفتار کارآفرینانه از سوی آنان می باشد و هر اندازه افراد نگرش مثبت تری نسبت به فعالیت های کارآفرینانه و خوداشتغالی داشته باشند، بدون تردید کارآفرینی را به عنوان امری شدنی و امکان پذیر درک کرده و احتمال موفقیت آنها بیشتر میشود. (الیاسی و همکاران 1390) در پژوهش خود به این نتیجه دست یافته اند که محتوای آموزش کارآفرینی بهتر است شامل مباحث کاربردی مانند تدوین طرح کسب و کار باشد. (کردنائیچ و همکاران 1393) در پژوهش خود نشان دادند که افزایش تحصیلات پدر و مادر بر قصد کارآفرینانه دانشجویان نقش مثبت دارد. در نهایت، (کوتیم و همکاران 2014) در پژوهشی بر روی دانشجویان 17 کشور اروپایی، به این نتیجه دست یافتند که آنچه به عنوان محتوا و روش آموزش کارآفرینی در این کشورها ارائه میشود، مناسب نیست و آموزش کارآفرینی نیازمند مشارکت دانشجویان در فرایند تدریس و مهارت و دانش مربی کارآفرینی است. (پیکری فر و مه نگار، 1391). هدف عمده آموزش کارآفرینی و راه اندازی بنگاه های اقتصادی در دانشگاه ها این است که فراگیران اعتماد به نفس لازم برای خوداظهاری را کسب کنند و بتوانند دانشی را که فراگرفته اند در عمل بکار گیرند و یاد بگیرند که چگونه فرصت ها را شناسایی کنند و مورد بهره برداری قرار دهند. (عسگری پور و همکاران، 1392) توجه به این نکته ضروری است که به صرف گذراندن دوره های آموزش کارآفرینی، فرد کارآفرین نخواهد شد، بلکه باید نگرش مثبتی به کسب و کار نیز داشته باشد. نگرش عبارت است از آمادگی برای واکنش ویژه نسبت به یک فرد، شی

یا وضعیت، و آمادگی روحی و روانی برای راه اندازی کسب و کار را نگرش به کسب و کار گویند (سحرخیز، 1392) در تحولات دنیای کنونی، وزارت آموزش و پرورش به عنوان رکن اساسی تربیت سرمایه های، به تقویت روحیه کارآفرینی توجه ویژه داشته و راهکارهایی جهت توسعه و نهادینه سازی آن ارائه داده است. یکی از مصادیق اجرایی نمودن این راهکارها، رشد و توسعه آموزش های فنی و حرفه ای و کار دانش یا به عبارت دیگر آموزش های هنرستانی است که کارآفرینی خصیصه بارز این گونه آموزش ها به شمار می رود (قهرمانی و همکاران 1390) نشان دادند که بین سبک رهبری تحولی و ارتقای دانشگاه به سمت سازمان کارآفرین، رابطه مثبتی وجود دارد.

روش تحقیق

روش انجام تحقیق توصیفی-تحلیلی بوده، که نوع نگرش به کارآفرینی و مؤلفه های آن (نیت کارآفرینانه، نگرش به کسب و کار مستقل، رقابت پذیری، پول درآوردن، ادراک از محیط دانشگاه، حمایت محیطی و بهبود موانع محیطی) براساس نوع رشته تحصیلی، جنسیت و جایگاه اقتصادی-وضعیت مالی دانشجویان مورد مقایسه قرار گرفت. جامعه آماری مورد مطالعه را ۴۰۰ نفر از دانشجویان رشته های مختلف دانشگاه کردستان تشکیل دادند و برای جمع آوری اطلاعات از ابزار پرسشنامه استاندارد نگرش به کسب و کار اوشن، کیلی و کلوفستن به نقل از پورداریانی و مقیمی (۱۳۸۹) استفاده گردید.

یافته ها

این پرسشنامه حاوی ۱۷ سوال در هفت مؤلفه (نیت کارآفرینانه، نگرش به کسب و کار مستقل، رقابت پذیری، پول درآوردن، ادراک از محیط دانشگاه، حمایت محیطی، و بهبود موانع محیطی) استفاده گردید. در ضمن نگرش به کارآفرینی که شامل همه مؤلفه های ذکر شده می باشد در مجموع شامل کل سؤالات پرسشنامه یعنی ۱۷ سوال می باشد. به گزینه های خیلی کم یک امتیاز، کم دو امتیاز، متوسط سه امتیاز، زیاد چهار امتیاز، و خیلی زیاد پنج امتیاز در نظر گرفته شد. در ضمن میانگین حداقل معیار مطلوب برای هر سؤال امتیاز سه در نظر گرفته شده است.

جدول ۱: جنسیت و جایگاه اقتصادی-سرمایه وضعیت مالی پاسخ دهندگان

موارد تعداد/درصد	جنسیت		جایگاه اقتصادی-وضعیت مالی		
	مرد	زن	بالا	متوسط	پایین
تعداد	۶۰	۳۴۰	۲۴	۳۳۶	۴۰
درصد	۱۵	۸۵	۶	۸۴	۱۰
تعداد کل شرکت کنندگان		۴۰۰ نفر			

جدول ۲: رشته تحصیلی افراد پاسخ دهنده

رشته تحصیلی	تعداد	درصد
مهندسی صنایع	۱۰	۲/۵
شیمی	۳۴	۸/۵
حسابداری	۱۶	۴
کشاورزی	۴۲	۱۰/۵
منابع طبیعی	۲۰	۵
علوم تربیتی	۴۶	۱۱/۵
مدیریت بازرگانی	۲۰	۵
جغرافیا	۱۴	۳/۵
حقوق	۵۸	۱۴/۵
اقتصاد	۱۲	۳
تربیت بدنی	۱۶	۴
کامپیوتر	۱۶	۴
ادبیات	۳۶	۹
برق	۱۶	۴
روانشناسی	۳۲	۸
آمار	۱۲	۳
کل	۴۰۰	۱۰۰

جدول ۳: میانگین نگرش به مولفه های کارآفرینی به تفکیک رشته های تحصیلی

رشته تحصیلی میانگین نگرش	شیمی	کشاورزی	علوم تربیتی	حقوق	ادبیات	میانگین کل رشته ها	*حداقل میانگین مطلوب
نیت کارآفرینانه	۹/۱۲	۹	۹/۰۴	۹/۲۴	۹/۱۸	۹/۱۱	۹
نگرش به کسب و کار مستقل	۳	۳/۲۸	۳/۸۲	۳/۰۳	۳/۱۶	۳/۲۶	۳
نگرش به رقابت پذیری	۶/۱۷	۶/۴۲	۶/۳۰	۶/۳۱	۶/۵	۶/۳۴	۶
نگرش به پول درآوردن	۷/۷۰	۷/۰۴	۷/۶۵	۷/۹۳	۷/۸۳	۷/۶۳	۶
نگرش به ادراک از محیط دانشگاه	۷/۲۳	۸/۸۰	۸/۸۲	۸/۶۲	۸/۳۳	۸/۳۶	۱۲
نگرش به حمایت محیطی	۵/۳۴	۵/۳۶	۵/۵۶	۵/۱۵	۵/۴۲	۵/۳۶	۶
نگرش به بهبود موانع محیطی	۱۱/۴۱	۱۱/۴۲	۱۱/۳۴	۹/۹۶	۱۰/۸۸	۱۱	۹
نگرش به کارآفرینی (کل هفت مورد)	۴۹/۹۷	۵۱/۳۲	۵۲/۵۳	۵۰/۳۴	۵۱/۳۰	۵۱/۰۷	۵۱

*حداقل میانگین مطلوب با توجه به تعداد سوالات مربوط به هر مولفه محاسبه شده است، میانگین هر سوال ۳ در نظر گرفته شده است. بعنوان نمونه، نگرش به ادراک از محیط دانشگاه که دارای ۴ سوال بوده دارای میانگین ۱۲ شده است (۱۲=۳*۴). همچنین میانگین نگرش به کارآفرینی که شامل ۱۷ بوده دارای میانگین ۵۱ است (۵۱=۱۷*۳). همچنین با توجه به اینکه فراوانی نفرات رشته های مهندسی صنایع، حسابداری، منابع طبیعی، مدیریت بازرگانی، جغرافیا، اقتصاد، تربیت بدنی، کامپیوتر، برق، روانشناسی و آمار کمتر از ۳۴ می باشد در این قسمت نگرش آنها محاسبه نشده است. با توجه به جدول فوق میانگین نگرش دانشجویان تمامی رشته ها، نسبت به پنج مولفه کارآفرینی (نیت کارآفرینی، نگرش به کسب و کار مستقل، نگرش به رقابت پذیری، نگرش به پول درآوردن، نگرش به بهبود موانع محیطی) در سطح مطلوب، اما نسبت به مولفه های (نگرش به ادراک از محیط دانشگاه و نگرش به حمایت محیطی) در سطح نامطلوب قرار دارد. اما در کل نگرش به کارآفرینی برای تمامی رشته ها را می توان نگرش مطلوبی تلقی کرد.

جدول ۴: میانگین نگرش به مولفه های کارآفرینی به تفکیک جنسیت

جنسیت	مرد	زن	میانگین کل به تفکیک جنسیت	*حداقل میانگین مطلوب
میانگین نگرش				
نیت کارآفرینانه	۹/۵۱	۹/۰۶	۹/۲۸	۹
نگرش به کسب و کار مستقل	۳/۲۰	۳/۴۴	۳/۳۲	۳
نگرش به رقابت پذیری	۶/۵۶	۶/۴۵	۶/۵۰	۶
نگرش به پول درآوردن	۷/۸۵	۷/۵۰	۷/۶۷	۶
نگرش به ادراک از محیط دانشگاه	۸/۶۰	۸/۵۶	۸/۵۸	۱۲
نگرش به حمایت محیطی	۵/۳۳	۵/۱۴	۵/۲۳	۶
نگرش به بهبود موانع محیطی	۱۰/۳۹	۱۰/۹۰	۱۰/۶۴	۹
نگرش به کارآفرینی (کل ۷ مورد)	۵۱/۴۴	۵۱/۰۵	۵۱/۲۴	۵۱

*با توجه به جدول فوق میانگین نگرش دانشجویان زن و مرد، نسبت به پنج مولفه کارآفرینی (نیت کارآفرینی، نگرش به کسب و کار مستقل، نگرش به رقابت پذیری، نگرش به پول درآوردن، نگرش به بهبود موانع محیطی) در سطح مطلوب، اما نسبت به مولفه های (نگرش به ادراک از محیط دانشگاه و نگرش به عدم حمایت محیطی) در سطح نامطلوب قرار دارد و در کل برای هر دو جنسیت می توان نگرش مطلوبی را متصور شد.

جدول ۵: میانگین نگرش به مولفه های کارآفرینی به تفکیک جایگاه اقتصادی - وضعیت مالی

جایگاه اقتصادی - وضعیت مالی	بالا	متوسط	پایین	میانگین کل سه گروه	*حداقل میانگین مطلوب
میانگین نگرش					
نیت کارآفرینانه	۹/۵۲	۹/۲۸	۹/۳۴	۹/۳۸	۹
نگرش به کسب و کار مستقل	۳/۷۵	۳/۵۶	۳/۸۶	۳/۷۲	۳
نگرش به رقابت پذیری	۶/۷۴	۶/۳۵	۶/۴۰	۶/۴۹	۶
نگرش به پول درآوردن	۷/۲۵	۷/۵۸	۸/۹۰	۷/۹۱	۶
نگرش به ادراک از محیط دانشگاه	۸/۴۹	۸/۰۵	۸/۵۰	۸/۳۴	۱۲
نگرش به حمایت محیطی	۴/۵۷	۵/۴۰	۵/۷۸	۵/۲۵	۶
نگرش به بهبود موانع محیطی	۹/۶۶	۱۰/۸۸	۱۰/۰۵	۱۰/۱۹	۹
نگرش به کارآفرینی (کل ۷ مورد)	۴۹/۹۸	۵۱/۱۰	۵۲/۸۳	۵۱/۳۰	۵۱

*با توجه به جدول فوق میانگین نگرش دانشجویان به تفکیک جایگاه اقتصادی - وضعیت مالی، نسبت به پنج مولفه کارآفرینی (نیت کارآفرینانه، نگرش به کسب و کار مستقل، نگرش به رقابت پذیری، نگرش به پول درآوردن، نگرش به بهبود موانع محیطی) در سطح مطلوب، اما نسبت به مولفه های (نگرش به ادراک از محیط دانشگاه و نگرش به حمایت محیطی) در سطح نامطلوب قرار دارد.

جدول ۶: میانگین نگرش به مولفه های کارآفرینی به تفکیک جایگاه اقتصادی- وضعیت مالی

میانگین نگرش به کارآفرینی (شامل ۷ مولفه)	۵۱/۳۰
حداقل میانگین مطلوب	۵۱

با توجه به جدول فوق میانگین نگرش به کارآفرینی در بین دانشجویان در مجموع در حد مطلوب قرار دارد چون میانگین بدست آمده بیشتر از حداقل میانگین مطلوب است.

جدول ۷: تقسیم بندی امتیاز هر یک از مشارکت کنندگان از پاسخ به کلیه سوالات پرسشنامه

امتیاز مشارکت کنندگان از مجموع سوالات	فراوانی (نفر)	درصد	تعیین نوع نگرش به کسب و کار
محدوده: از ۶۰ به بالا	۲۰۰	۵۰	نگرش مثبت و مطلوب به کسب و کار
محدوده: بین ۴۰-۶۰	۱۷۶	۴۴	نگرش خنثی به کسب و کار
محدوده: کمتر از ۴۰	۲۴	۶	نگرش منفی به کسب و کار

طبق پرسشنامه ارزیابی نگرش به کسب و کار طراحی شده توسط اوشن ، کیلی و کلوفستن به نقل از احمد پور داریانی ، که در این پژوهش از آن استفاده شده است در مجموع می توان سه نوع نگرش به کسب و کار شناسایی نمود:

الف) نگرش مثبت و مطلوب به کسب و کار (امتیاز 60 تا 100 از مجموع سوالات)

ب) نگرش خنثی به کسب و کار (امتیاز ۴۰ تا 60 از مجموع سوالات)

ج) نگرش منفی و نامطلوب به کسب و کار (امتیاز کمتر از ۴۰ از مجموع سوالات)

با توجه به جدول فوق در مجموع ۴۴ درصد مشارکت کنندگان نگرش خنثی به کسب و کار دارند

و ۵۰ درصد مشارکت کنندگان نیز نگرش مطلوب و مثبت به کسب و کار و تنها ۶ درصد از مشارکت کنندگان نگرش منفی نسبت به کسب و کار دارند.

نتیجه گیری

باتوجه به نتایج این پژوهش در پاسخ به سؤالات مطرح شده می توان گفت :

۱*- نیت کارآفرینانه و نگرش به کسب و کار مستقل باتوجه به تفکیک رشته های تحصیلی، به ترتیب دارای حداقل میانگین مطلوب ۹ واحد و ۳ واحد می باشند که باتوجه به اطلاعات بدست آمده از ابزار پرسشنامه نیت کارآفرینانه و نگرش به کسب و کار مستقل در دانشگاه کردستان به ترتیب دارای مجموع میانگین ۹/۱۱ واحد و ۳/۲۶ واحد می باشند که این ارقام بدست آمده از سطح حداقل میانگین مطلوب دو مؤلفه بیشتر بوده و نشان دهنده ی این واقعیت است که دانشجویان دانشگاه کردستان دارای نیت کارآفرینانه مثبت بوده و نگرشی مطلوب نسبت به کسب و کار مستقل دارند.

۲*- نگرش به پول درآوردن و رقابت پذیری با توجه به اطلاعات بدست آمده دارای سطحی مطلوب بوده چراکه به ترتیب دارای میانگین ۷/۶۳ واحد و ۶/۳۴ واحد می باشند که هر دو مؤلفه سطحی بالاتر از حداقل میانگین مطلوب خود یعنی ۶ واحد دارند در نتیجه دانشجویان دانشگاه کردستان دارای روحیه رقابت پذیری بوده و انگیزه بالایی برای پول درآوردن دارند.

۳*- منظور ادراک از محیط دانشگاه: زیرساخت ها و زمینه های حمایتی لازم برای پشتیبانی و راه اندازی کسب و کار جدید می باشد که باتوجه به اطلاعات بدست آمده از جامعه آماری مورد مطالعه، دانشجویان دارای نگرشی نامطلوب نسبت به ادراک از محیط دانشگاه می باشند که درصد بدست آمده ۸/۳۶ واحد بوده در حالی که حداقل میانگین مطلوب ۱۲ واحد می باشد.

- همچنین نگرش دانشجویان نسبت به حمایت محیطی (بانک ها برای اعطای تسهیلات و افراد سرمایه گذار برای تامین مالی منابع کسب و کار جدید) نامطلوب بوده چراکه درصد بدست آمده از اطلاعات پرسشنامه ۵/۳۶ واحد است که در مقایسه با حداقل میانگین مطلوب (۶ واحد) دارای ارزش کمتری می باشد.

۴*- موانع محیطی: وجود موانع برای کارآفرینی را نشان می دهد که بهبود آن مد نظر است. از جمله موانع محیطی مانند: عدم شفاف سازی مقررات اداری برای تاسیس کسب و کار جدید، عدم دسترسی به مشاوران خبره و عدم حمایت های خدماتی برای شروع کسب و کار جدید می باشد

که با توجه به اطلاعات بدست آمده، دانشجویان دانشگاه کردستان نگرشی مطلوب نسبت به بهبود و رفع موانع محیطی موجود دارند چراکه میانگین بدست آمده ۱۱ واحد بوده که دو واحد از حداقل میانگین مطلوب (۹ واحد) بیشتر می باشد. ۵*- نگرش به کارآفرینی دارای هفت مؤلفه می باشد که در مجموع شامل کلیه سؤالات پرسشنامه یعنی ۱۷ سوال بوده که دارای حداقل میانگین مطلوب ۵۱ واحد است در نتیجه نگرش دانشجویان دانشگاه کردستان نسبت به کارآفرینی باتوجه به اطلاعات بدست آمده از ابزار پرسشنامه دارای میانگین مطلوب ۵۱/۰۷ واحد بوده که بیانگر این واقعیت می باشد بطور کلی نگرش به کارآفرینی در سطح مطلوبی قرار دارد.

۶*- از بین شانزده رشته شرکت کننده در پژوهش حاضر، پنج رشته: شیمی، کشاورزی، علوم تربیتی، حقوق و ادبیات دارای بیشترین تعداد نفرات شرکت کننده می باشند که از این پنج رشته مورد ارزیابی قرار گرفته رشته ی علوم تربیتی با ۵۲/۵۳ واحد دارای بیشترین نگرش نسبت به کارآفرینی بوده و در مقابل رشته شیمی با ۴۹/۹۷ واحد دارای کمترین نگرش نسبت به کارآفرینی می باشد.

۷*- باتوجه به اطلاعات بدست آمده از ابزار پرسشنامه دانشجویان مرد با ۵۱/۴۴ واحد نسبت به ۵۱/۰۵ (واحد خانم ها) دارای نگرش بیشتری نسبت به کارآفرینی می باشند.

۸*- برخلاف طرزفکر سنتی که تنها مرد، نان آور خانواده بوده به صراحت دردنیای امروزی مشاهده می کنیم که خانم ها در سال های اخیر بلکه سهم بیشتری در اشتغال در ادارات و سازمان های دولتی و خصوصی داشتند. از طرفی باتوجه به اطلاعات بدست آمده از ابزار پرسشنامه (میزان نگرش به کارآفرینی برای آقایان ۵۱/۴۴ واحد بوده و برای خانک ها ۵۱/۰۵ واحد می باشد) نشان دهنده این گواه می باشد که تفاوت آنچنانی وجود ندارد.

۹*- (منظور از جایگاه اقتصادی-وضعیت مالی:جایگاه یا سطح دانشجویان از نظر مالی و اعتباری) باتوجه به اطلاعات بدست آمده دانشجویانی که از نظر جایگاه اقتصادی و وضعیت مالی در سطح پایینی هستند اتفاقا دارای بیشترین نگرش به کارآفرینی می باشند که برخلاف آن دانشجویان دارای سطح بالایی از وضعیت اقتصادی و مالی بودند نگرش کمتری نسبت به کارآفرینی دارند. بطوری که میانگین مطلوب برای گروه با سطح پایین ۵۲/۸۳ واحد بدست آمده که این نسبت بیشتر از مقدار بدست آمده برای گروه با سطح مالی بالا یعنی ۴۹/۹۸ واحد می باشد.

۱۰*- اگر بخواهیم براساس آمار و ارقام بدست آمده از ابزار پرسشنامه قضاوت کنیم باید بگوییم که باتوجه به تفکیک دانشجویان از نظر جایگاه اقتصادی وضعیت مالی آمار و ارقام نشان می دهد که دانشجویان دارای سطح و جایگاه بالاتر از نظر مالی و اقتصادی هستند اتفاقا نگرش کمتری نسبت به کارآفرینی می باشند و برای دانشجویان با سطح اقتصادی و مالی پایین تر دارای نگرش بیشتری نسبت به کارآفرینی می باشند. (گروه بالا ۴۹/۹۸ واحد، گروه متوسط ۵۱/۱۰ واحد، گروه پایین ۵۲/۸۳ واحد نگرش به کار آفرینی دارند).

شاید علت این نتایج بدست آمده بی نیاز بودن، تامین مالی، نوع تربیت، ریسک گریز تر بودن یا نداشتن انگیزه کافی دانشجویان با سطح اقتصادی و مالی بالاتر نسبت به دیگر دانشجویان باشد.

۱۱*- **افراد که دارای نگرشی مثبت و مطلوب نسبت به کسب و کار هستند با فراهم سازی شرایط و حمایت های لازم می توانند کارآفرین شوند چرا که مهم ترین وجه تمایز فرد کارآفرین با فرد معمولی نوع نگرش و نگاه مثبتی که به شرایط و محیط پیرامون خود داشته که از دل کمبودها و کاستی ها می تواند فرصت ها را ببیند و محصول یا خدمتی جدید را به بازار ارائه کند و از این طریق اشتغال زایی و کسب درآمد کند. دانشجویانی که نگرشی مثبت و مطلوب نسبت به کسب و کار دارند باید طبق پرسشنامه مجموعه امتیازات آنان بیشتر از ۶۰ باشد که در نتیجه حاصل شده ۲۰۰ نفر یابۀ عبارتی ۵۰ درصد دانشجویان دارای نگرشی مثبت و مطلوب نسبت به کسب و کار هستند که از این تعداد، درصدی از دانشجویان می توانند با فراهم سازی بستر و شرایط مناسب کارآفرین شده و اشتغالزایی و کسب درآمد کنند.

۱۲*- باتوجه به جدول هفت و نتایج بدست آمده ۴۴ درصد دانشجویان دارای نگرش خنثی نسبت به کسب و کار بوده و تنها ۶ درصد دانشجویان دانشگاه دارای نگرشی منفی نسبت به کسب و کار می باشند.

پیشنهاد ها

*- دانشگاه کردستان پیشنهاد می شود به همین منظور از طریق اقداماتی نظیر: ۱- اختصاص تسهیلات اشتغال زایی و حمایتی برای دانش آموختگان از طریق صندوق رفاه دانشجویی، ۲- حمایت های مالی و اعطای وام های بابره خیلی پایین از طریق صندوق رفاه دانشجویی، ۳- ایجاد دفاتر مشاوره شغلی با دعوت از کارآفرینان و افراد خبره، ۴- توسعه زیرساخت های اقتصادی و حمایت از دانشجویان کارآفرین و بکارگیری دستاوردها و اختراعات دانشجویی در بازارهای تولید و اشتغال،

۵- معرفی و شناخت بیشتر دانشجویان درباره مزایای کارآفرینی و منافع به دست آمده از آن با برگزاری کلاس های آموزشی و کارگاه های مرتبط، ۷- ایجاد هماهنگی و تناسب میان ظرفیت پذیرش دانشجویان با ظرفیت بازار کار کشور در رشته های مختلف. ۸- برگزاری همایش های کارآفرینی و دعوت از کارآفرینان موفق منطقه ای، ۹- بازدید های علمی از مراکز کارآفرینی مرتبط با هر رشته که توسط کارآفرینان فارغ التحصیل همان رشته ها برپا گردیده است و... می تواند فضای کارآفرینی را بر محیط دانشگاه حاکم کند. به امید روزی که هیچ دانشجویی دغدغه شغلی نداشته باشد.

منابع فارسی

- ۱- الیاسی، ق.، فراستخواه، م.، و فرخ، ش. 1390. مهارت های استادان و مربیان کارآفرینی برای پرورش کارآفرینان نوپا در دانشگاه ها. فصلنامه توسعه کارآفرینی، 4 (15): 185-201.
- ۲- پیکری فر، ف.، و مه نگار، ف. 1391. بررسی نقش دانشگاه ها در توسعه کارآفرینی. کنفرانس ملی کارآفرینی و مدیریت کسب و کارهای دانش بنیان. دانشگاه مازندران.
- ۳- احمد پوردریانی، محمود و مقیمی سید محمد (۱۳۸۹). مبانی کارآفرینی، انتشارات: فراندیش، چاپ دهم.
- ۴- جعفری مقدم، سعید؛ فخارزاده، آرزو سادات (1390)، "توسعه ی نگرش کارآفرینانه در کتابهای درسی مطالعه موردی :
- ۵- حسینی، عرفان، (1391)، مدیریت و کارآفرینی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه اسلامی، ابهر
- ۶- رجالی، مهری؛ مستاجران، مهناز لطفی، مهران (۱۳۸۹)، نگرش دانشجویان دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی اصفهان نسبت به رشته تحصیلی و آینده شغلی خود، مجله تحقیقات نظام سلامت. سال ششم، شماره اول.
- ۷- سحرخیز، ا. 1392. مجموعه طرح های کارآفرینی اولین همایش ملی «نقش آموزش و پرورش در توسعه کارآفرینی از منظر سند تحول بنیادین». معاونت آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش.
- ۸- پاشا شریفی، حسن، (۱۳۸۸)، اصول روان سنجی و روان آزمایی. تهران انتشارات رشد.
- ۹- شاه طهماسبی، ا.، کردنائیچ، ا.، و کریمی، م. 1393. بررسی تأثیر مؤلفه های زمینه ای بر قصد کارآفرینانه در دانشجویان کشور با تأکید بر قومیت دانشجویان. فصلنامه توسعه کارآفرینی،
- ۱۰- عسگری پور، ح.، بخشنده، ق.، و شهرکی، ط. 1392. بررسی تأثیر نگرش به کسب و کار بر مهارت های کارآفرینانه دانشجویان (مطالعه موردی: دانشگاه های غیرپزشکی شهرستان چابهار). دومین کنفرانس بینالمللی مدیریت، کارآفرینی و توسعه اقتصادی. قم: دانشگاه پیام نور.

۱۱-عروف نژاد ، شهرام ، نظری ، راضیه ، (1393)، رویکردی نوین در کارآفرینی، انتشاراتدانشگاهی

بهتاپژوهش

۱۲-قهرمانی، م.، حاجی، خ.، صالح، ر.، و ابوچناری، ع. 1390. نقش رهبری تحولی در ارتقای دانشگاه به سازمان

کارآفرین (مطالعه موردی: دانشگاه شهیدبهشتی). فصلنامه توسعه کارآفرینی،

۱۳-کیاسی، سهیلا، (1388)، استراتژی های کارآفرینی، رساله دکترا، دانشگاه تربیت مدرس

منابع انگلیسی

۱۴- Boso,N, Story,V, Cadogan,J, (2013), "Entrepreneurial orientation, market orientation, network ties, and performance: Study of entrepreneurial firms in a developing economy", Original Research Article Journal of Business Venturing, 28(6), November, 708-727

۱۵-Bosma .N, Hessels .J, Schutjens . V, Van Praag . M, Verheul. I (2011),” Entrepreneurship and Role Models”, Journal of Economic Psychology: 33 (2012) 410–424.

۱۶-Egbe.O, Enechojo .G, Igbo, H (2013), “Relationship between Counselling and Entrepreneurship Development Skills of Nigerian Final Year Undergraduates”, Procedia - Social and Behavioral Sciences: 84 (2013) 120 – 127.

۱۷-Jennings .D, Greenwood .R., Lounsbury . M , Suddaby. R (2012),” Institutions, Entrepreneurs, and Communities: A Special Issue on Entrepreneurship”, Journal of Business Venturin: 28 (2012) 1– 9g.

۱۸-Kuttim, M., Kallaste, M., Venesaar, U. and Kiss. A. 2014. Entrepreneurship Education at University Level and Students’ Entrepreneurial Intentions. Procedia-Social and Behavioral Science, 110: 658-668.

۱۹-Ndubisi, N, Iftikhar, K. (2012). "Relationship between entrepreneurship, innovation and performance Comparing small and medium-size enterprises". Journal of Research in Marketing and Entrepreneurship, Vol. 14 No. 2, 214-236

۲۰.

Nejatbakhsh Esfahani, A., & Shirazi Pour, M. (2013). "Effects of entrepreneurial characteristic of ۲۰ public and private Tehran school principals on evaluation of innovativeness". Procedia - Social and Behavioral Sciences,

۲۱- Purnama , c , (2013) , "Influence Analysis of Organizational Culture Organizational Commitment Job and Satisfaction Organizational Citizenship Behavior (OCB) Toward Improved Organizational Performance", International Journal of Business, Humanities and

٢٢- Remeikiene, R. (2013), "Explaining entrepreneurial intention of university students: the role of entrepreneurial education", International conference Croatia

٢٣

-Tipu. S , Arain, F. M (2011),” Managing Success Factors in Entrepreneurial Ventures: A Behavioral Approach”, International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research , 17(5), 534-560